

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. VII. Cuinam competat Restitutio in integrum, si ex aliquo Contractu
læsus sit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

se ad restitutionem rei, etiam si casu fortuito pereat, tunc tenebitur ex pacto, ut communiter accidit in allec-
randis mercibus, quæ mari transve-
hantur; Dixi deinde, excepta mora
culpabili; hæc enim ad restitutionem
obligat etiam ex casu fortuito, nisi
res etiam apud dominum peritura ef-
set, ut diximus cum de Restitutione.

Hinc fit primo, quod si Titius e-
quum habeat commodatum, vel loca-
tum, ut eat Apuliam versus, & con-
tra pactum eat Romam versus, ubi
in flumine, aut aliter equus casu per-
eat, teneatur ad restitutionem, ut
docent Vasq., Rebell., Bonac. loc.
cit.; quia culpabiliter, & contra con-
ventionem equum eo transmisit, ubi
perit, quamvis per accidens. Fit se-
cundo, quod si quis vestem, verbi
gratia, sibi commodatam distulerit resti-
tuere tempore præfixo, & deinde ca-
su incendatur, obligetur ad restituti-
onem; quia fuit in mora culpabili eam
restituendi tempore præstituto.

VI. Quæritur tertio, An teneatur
ad restitutionem, qui custodiens, ver-
bi gratia, in navi res suas, & alienas,
cum non possit utraq; servare, pro-
jicit alienas, & conservat suas?

Respondeo, distinguendum esse:
Nam si conservat res alienas, itaut
teneatur de levissima, verbi gratia,
quia habet commodatas, procul du-
bio tenetur in casu adducto ad resti-
tutionem, dummodo res suæ, quas
conservat, sint æqualis, vel minoris
valoris: Et ratio est, tum quia id sta-
tuitur in lege prima, ff. de Obligatio-
nibus, tum etiam quia cum teneatur
de levissima, tenetur circa rem illam
se gerere, sicut se gereret diligentissi-
mus; sed diligentissimus in tali casu
rem illam conservaret præ aliis; ergo
si non conservet, tenetur ad restituti-
onem, ut docet Bonac. loc. cit., Mo-
lin., Sâ, Less. lib. 2. cap. 27. dub. 8.:
Si vero teneatur de levi, ut in Con-

tractu Pignoris, & Locati, poterit res
proprias neglectis alienis ejusdem, vel
minoris valoris conservare; quia circa
illa tenetur se gerere, ut vir prudens;
vir autem prudens in tali casu præ-
ferret res suas alienis. Si tamen alic-
næ essent majoris valoris, non posset
illis præferre res suas; non enim id
faceret prudens; Quamvis in tali ca-
su putat Molin., quod possit a domi-
no talis rei petere pretium rei suæ vi-
lioris, quam neglexit, ut rem illam
pretiosorem conservaret. Demum si
solum de lata tenetur, ut in Contra-
ctu Depositi, non tenetur rem suam
viliorem negligere ad custodiendam
pretiosorem alterius, si non speret
damnum sibi resectum iri.

ARTICULUS VII.

Cuiam competat restitutio in inte-
grum, si ex aliquo Contra-
ctu læsus sit?

I. Quid ferat restitutio in integrum?

II. Minoribus conceditur beneficium re-
stitutionis in integrum, si læsi sunt
in Contractibus, nisi impetrarint
veniam aetatis, aut Contractum ra-
tificaverint facti Majores.

III. In multiplici casu possunt Minores
hoc beneficio gaudere, sed non nisi
per quatuor annos post vigesimum
quintum.

IV. Majores contrahentes cum minori-
bus possunt tale damnum precave-
re, aut obtinendo veniam aetatis,
aut exigendo juramentum, vel fi-
dejussionem.

V. Præter Minores gaudent hoc privile-
gio Ecclesie, Hospitalia, & alia
loca pia; Item Personæ Ecclesiasti-
cæ, quando sunt læsæ quoad jura Be-
neficii, Respublica, Civitas, Oppi-
dum, Castrum, necnon Rudes, ac
Mulieres, Milites, dum militant,
& alii.

I. Dici.

I. **D**icitur Restitutio in integrum, Reductio in eum locum, in quo quis fuit ante læsionem, ex Glof. in cap. de *Auditis*, de *In integrum restitut.* Ea fert Beneficium, seu remedium, quo personæ aliquæ læsæ a Iudice restituuntur in pristinum Jus, & statum, itaut Contractus licet validus ab ipsis celebratus rescindatur, vel saltem pretium æquetur, si in pretio graviter læsæ sint; (modica enim læsio pro nihilo reputatur,) Verbi gratia, si in Contractu centum aureorum subjerint jacturam decem, vel per emersionem damni, vel per cessationem lucri, possunt petere restitutionem in integrum.

II. Quæritur primo, An, & in quibus casibus concedatur Minoribus restitutio in integrum?

Respondeo, Minoribus, iis scilicet, qui nondum vigesimum quintum annum expleverunt, non solum concedi, quod possint rescindere Contractum celebratum in suum incommodum, tanquam irritum, & non obligantem, quamvis obliget alios, ut habetur *Instit. de inutilibus stipulationibus*, §. *Pupillus*; sed etiam concedi beneficium restitutionis in integrum, quando se læsos in Contractuprehendunt; ut si vendiderint rem nonaginta, quæ valet centum, ex leg. *At prætor*, ff. de *Minoribus*; Non potest tamen Minor tali beneficio gaudere: Primo si impetravit veniam ætatis a Principe. Secundo, si ratificavit Contractum post vigesimum quintum annum. Tertio, si addiderit juramentum; quamvis, ut diximus art. 4., possit relaxationem juramenti petere, & privilegio restitutionis in integrum gaudere.

III. Porro hoc beneficio uti potest Minor, primo, si in transactione, venditione, emptione læsus fuit, itaut nullam ex iis Contractibus utilitatem reportet, sed solum damnum non mo-

dicum, etiamsi justo pretio rem vendiderit. Secundo, si adivit damnosam hæreditatem, vel si repudiavit hæreditatem lucrosam, vel beneficium utile resignavit. Tertio, si rem suam amisit usucapione, vel præscriptione. Quarto, si rem notabilem donavit sine rationabili causa, qualis censetur esse propter nuptias, vel ex decenti remuneratione. Quinto, si mutuum pecuniam accepit, eamque ludo perdidit, poterit negare solutionem, restituendo solum id, in quo factus est ditior, ex leg. 2., Cod. de *Filiosfamilias*. Sexto, Minor, cui a debitore facta fuit solutio debiti sine licentia Tutoris, vel Curatoris, poterit per Judicem compellere debitorem ad novam solutionem, si pecunia non sit conversa in utilitatem Minoris.

Notandum tamen, privilegio hoc posse gaudere Minores dumtaxat per quatuor annos, postquam vigesimum quintum annum expleverint, & Majores facti sunt; dummodo Contractum non ratificaverint completo anno vigesimo quinto.

IV. Notandum præterea, quod Majores, qui cum Minoribus contrahunt, possunt damnum præcavere: Primo, obtinendo a Principe veniam ætatis minoris. Secundo, extorquendo juramentum a Minore, quod communis Doctores docent firmare Contractum. Tertio, procurando fidejussorem, qui se obliget ad restituenda damna, si velit Minor hoc beneficio uti.

V. Quæritur secundo, Quinam alii hoc privilegio gaudeant, præter Minores?

Respondeo, gaudere Primo Ecclesias; quo nomine veniunt Hospitalia, Monasteria, & loca pia, quæ privilegiis Ecclesiæ gaudent, itaut per quadriennium possint tali privilegio uti, & quidem etiam adversus aliam Ecclesiam, ut docet Laym. Secundo, personas Ecclesiasticas, si sint læsæ in ali-

aliquo secundum se spectante ad jura Beneficii: Quare si in locatione Beneficii sint læsæ, non possunt tali privilegio gaudere, quia læsio hæc non spectat ad jura Beneficii. Tertio, Rempublicam, quo nomine venit etiam Universitas, Castrum, Oppidum, Universitas studiorum: Quarto, Rudes, & Mulieres, quæ jura ignorant. Quinto, Milites, dum militant, & alios, ut videre est apud Molin. disp. 574., Sanchez lib. 6. disp. 33. Relate vero ad Religiosos in Compendio nostrorum Privilegiorum V. *Privilegia* §. 9. dicitur Joannes XXIII. concessisse Patribus Olivetanis, ut læsio quæcumque iisdem facta etiam ob culpam ipsorum Religiosorum ipso jure non teneret, quin opus esset restitutionem in integrum pro læsione hujusmodi impetrare.

ARTICULUS VIII.

An obliget Contractus celebratus sub Causa, Modo, Demonstratione, vel Conditione?

- I. Contractus fit sub Causa, si explicetur causa movens ad Contractum, sive ea sit Finalis, sive Impulsiva.
 - II. Fit sub Modo, si adjiciatur onus contrahenti nullatenus suspendendo Contractum, sicut suspenditur per Conditionem. Sed quid si dubitetur num fiat sub Modo, an sub Conditione?
 - III. Sub Demonstratione fit dispositio, quando indicatur qualitas aliqua, vel rei, quæ disponitur, vel ejus, in quem fit dispositio.
 - IV. Fit demum sub Conditione, quando usque ad adventum Conditionis suspenditur Contractus. Condicio autem potest esse honesta, turpis, impossibilis, impertinens, &c.
 - V. Non subsistente causa finali, Contractus est invalidus; secus vero si non subsistat causa impulsiva.
- Pars IV.

VI. Si causa finalis testamenti non subsistat, sed subsistat causa finalis legatorum, hæc sunt valida, illud vero nullum. Pariter nulla est donatio elemosyna, aut collatio Beneficii, si causa finalis non subsistat; seu quando innotescente falsitate, non solum non conferretur talis elemosyna, aut Beneficium, sed conferens vellet collationem esse irritam.

VII. In dubio num deprehensa falsitate donans vellet irritam esse donationem, favendum possidenti, & standum pro valore actus.

VIII. Valida est dispositio facta sub Modo, etiamsi Modus, qui sit causa impulsiva, non adimpleatur; ut si quis donet filia centum, ut Religionem ingrediatur, & deinde hæc non ingrediatur: Secus vero si sit causa finalis.

IX. Error in Demonstratione non invalidat Contractum, nisi apponatur per modum Conditionis, aut Causæ finalis, aut refundatur in errorem circa substantiam.

X. Contractus sub Conditione honesta, aut impertinente ante Conditionis purificationem non obligat: Nec si fiat sub conditione turpi; At post hanc purificationem probabilis obligat.

XI. Conditiones impossibiles Contractum reddunt simpliciter nullum; Non tamen Contractum matrimonialem, in quo habentur pro non adjectis tam Conditiones impossibiles, quam turpes, quæ non sunt contra substantiam Matrimonii, (seu contra tria illa bona, fidelitatis, prolis, & Sacramenti;) sicut etiam in ultimis voluntatibus, saltem pro foro externo.

XII. Habetur pariter pro non adjecta conditio ista, Si non nupseris, Si Religionem non ingrediaris. Quid si quis relinquat alicui biscendum,

D si nu-